

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧУГУЄВО-БАБЧАНСЬКИЙ ЛІСОВИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Т.в.о. директора Чугуєво-
Бабчанського лісового фахового
коледжу

Валерій СОЛОДОВНИК

02.09.2024

П Р О Г Р А М А
навчальної дисципліни
ТРОФЕЙНА СПРАВА

Освітньо-професійний ступінь	фаховий молодший бакалавр
Освітньо-професійна програма	Лісове господарство
Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Спеціальність	205 Лісове господарство

2024 рік

Укладач: КАЛЬЧЕНКО Олександр Юрійович, викладач спецдисциплін Чугуєво-Бабчанського фахового лісового коледжу

Рецензент: БЄЛОВА Людмила Юріївна, викладач спецдисциплін Чугуєво-Бабчанського лісового фахового коледжу

Редактор: ГРАЙВОРОНСЬКА Зоя Іванівна, методист Чугуєво-Бабчанського лісового фахового коледжу.

Програма складена на основі освітньо-професійної програми Лісове господарство для підготовки здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» за спеціальністю 205 Лісове господарство.

Розглянуто і схвалено цикловою комісією спеціальності 205 Лісове господарство Чугуєво-Бабчанського лісового фахового коледжу.
Протокол від 27.06. 2024 №7
Голова циклової комісії Надія ЛІТВІНОВА.

Погоджено методичною радою Чугуєво – Бабчанського лісового фахового коледжу
Протокол від 28. 06 .2024 №6

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Трофейна справа охоплює організаційні, правові та практичні аспекти роботи з мисливськими трофеями. До основних елементів курсу належать: класифікація трофеїв (черепи, роги, шкіри тощо); вимоги до законності походження трофеїв; методи первинної обробки та консервації; правила маркування, зберігання та оформлення документації; міжнародні стандарти оцінювання трофеїв.

Таксидермія – це наука, фахівці якої займаються виготовленням опудал птахів та ссавців, вичинкою шкір, обладнанням ландшафтних експозицій. Це досить стародавня галузь, але займаються нею дуже мала кількість людей. Фахівці цієї науки повинні бути досить різнобічними: мисливцями, натуралістами, художниками, анатомами, декораторами, скульпторами. В країнах Західної Європи це мистецтво дуже широко розвинуте. Працюють студії таксидермії, які виготовляють опудала ссавців та птахів, а також виготовлення трофейних експонатів: рогів, іклів, черепів, шкір великих тварин. В Україні також є такі студії, це – «Vір Trophu» на Волині, майстерня «Геннадія Гери», «Трофейний дім» у Києві та інші.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Трофейна справа» є надання здобувачам освіти основних знань щодо трофейної справи, як розділу мисливствознавства, та трофейного полювання, що є одним з найбільш ефективних та сучасних напрямків розвитку мисливського господарства, а також отримання навичок із таксидермії.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Трофейна справа» є надання студентам комплексу знань щодо історії трофейної справи; організації трофейного полювання, як одного з найбільш ефективних та сучасних напрямків розвитку мисливського господарства; класифікації мисливських трофеїв, їх обробки, оформлення, етикетування та первинного збереження, техніки вимірювань трофеїв за міжнародною класифікацією, порядку експертизи, реєстрації та методики оцінки мисливських трофеїв; обладнання таксидермічної майстерні, технології виготовлення предметів побуту з дерева, пір'я, кістки, іклів, рогів та інших природних матеріалів, а також формування вмінь, навичок та професійних компетенцій щодо сучасних методів та методик досліджень в мисливствознавстві.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі освіти повинні:

знати: види (підвиди) основних мисливських тварин, що є об'єктами трофейного полювання та особливості їх біології, особливості організації трофейного полювання, різноманітні способи добування тварин, технології консервування, обробки та зберігання різноманітної трофейної сировини; вимоги до якості та оформлення трофеїв; методики оцінки мисливських трофеїв; особливості оцінки трофеїв від різних видів мисливських тварин;

вміти: вирішувати практичні питання організації трофейного полювання; грамотно провести первинну обробку трофеїв; вичинку шкури, виготовлювати трофеї та тушки; підготувати різні види трофеїв для виставок; проводити експертну оцінку трофеїв; користуватися отриманими знаннями та навичками у своїй практичній діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти повинні досягти таких результатів навчання (компетентностей), які характеризуються:

- розумінням сутності та соціальної значущості своєї майбутньої професії, виявленням до неї стійкого інтересу;
- здатністю до сприйняття етичних норм поведінки відносно інших людей і відносно природи (дотримання принципів біоетики), чіткою ціннісною орієнтацією на збереження природи та охорону прав і здоров'я людини;

- здатністю до самостійного вивчення та засвоєння нових знань, до змін науково виробничого профілю професійної діяльності;
- здатністю здійснювати пошук інформації, необхідної для ефективного виконання професійних завдань, із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій з дотриманням вимог інформаційної безпеки;
- здатністю використовувати професійно-профільні знання з наук про Землю (фізичної географії, ґрунтознавства тощо) для оцінки впливу факторів середовища на організми та їх угруповання з метою підвищення продуктивності та біологічної стійкості біоценозів та сталого використання мисливських ресурсів;
- здатністю використовувати методи спостереження, опису, ідентифікації, класифікації біологічних об'єктів;
- здатністю застосовувати професійно-профільні знання та практичні навички для ведення мисливського господарства, охорони, збагачення і раціонального використання мисливської фауни;
- здатністю забезпечувати виконання норм чинного законодавства України та свідомо їх застосовувати у професійній діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Трофейна справа» є складовою варіативної частини навчального плану. Ця дисципліна спрямована на опанування здобувачами освіти знань та формування вмінь і навичок необхідних для формування професійно-грамотного фахівця щодо збалансованого природокористування. Вона розроблена з урахуванням того, що здобувачі освіти вивчають загальні питання щодо особливостей біології та екології тварин в курсах нормативних та професійно-спрямованих дисциплін, зокрема «Екологія», «Біологія мисливських звірів та птахів», «Мисливствознавство», «Анатомія та фізіологія мисливських звірів та птахів» тощо. Компетентності сформовані у здобувачів освіти під час засвоєння матеріалу курсу «Трофейна справа» в подальшому використовуються і під час вивчення дисциплін професійного спрямування і для проходження навчальних та виробничих практик.

А також набути:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК12. Здатність демонструвати базові знання з дисциплін фундаментальної та природничо-наукової підготовки, в обсязі, необхідному для освоєння професійних дисциплін й уміння їх використовувати в обраній професії.

Спеціальні компетентності (СК):

СК1. Здатність застосовувати знання і уміння з лісівничих дисциплін та досліджень й практичний досвід ведення лісового та мисливського господарства у виробничій діяльності.

СК2. Здатність організувати виконання виробничих завдань з ведення лісового та мисливського господарства

СК11. Здатність формувати почуття відповідальності за виконану роботу.

СК12. Здатність формувати екологічне мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля.

Результати навчання (РН):

РН1. Застосовувати базові гуманітарні, природничо-наукові та професійні знання для вирішення виробничих завдань лісогосподарської галузі. \

РН2. Здійснювати пошук інформації з різних джерел для використання у професійній діяльності.

РН3. Знаходити оптимальні рішення у професійній діяльності, аналізувати та впроваджувати результати лісівничих досліджень.

РН9. Вирішувати виробничі проблеми, що виникають у процесі професійної діяльності з технологічних, технічних, правових, екологічних, економічних аспектів залежно від зональних умов.

РН13. Організувати та здійснювати виробничі процеси згідно з вимогами ергономіки та безпечних умов праці.

РН14. Спілкуватись державною та іноземною мовами, у тому числі з професійних питань.

ОРІЄНТОВНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ теми	Назва теми	Всього	Кількість годин		
			В тому числі		
			Лекції	Практ.	Самост.
1	Трофейна справа, як розділ	2	2		

	мисливствознавства				
2	Поняття «мисливський трофей» та «трофейне полювання». Класифікація мисливських трофеїв	6	2		4
3	Експертиза мисливських трофеїв	2	2		
4	Мисливські тварини, що включені в трофейну класифікацію.	4	2		2
5	Вольєрне розведення та утримання трофейних мисливських тварин. Селекційний відстріл.	8	2		6
6	Поняття таксидермії та історія її розвитку .	4	2		2
7	Методи добування тварин для зоологічних експонатів.	2	2		
8	Анатомія ссавців та птахів для таксидермії	6	2		4
9	Методи виготовлення таксидермічних експонатів птахів.	6	2		4
10	Методи виготовлення таксидермічних експонатів ссавців.	6	2		4
11	Методи виготовлення експонатів плазунів (рептилій), земноводних (амфібій) та риб.	2	2		
12	Виготовлення та оформлення мисливських трофеїв.	6	2		4
13	Вичінка шкір та їх консервація.	2	2		
14	Обладнання та оснащення для таксидермічних робіт. Особливості роботи з хімічними препаратами.	2	2		
15	Монтаж та естетичне оформлення мисливських трофеїв.	1	1		
	Контрольна робота	1	1		
	Всього по предмету	60	30	-	30

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Трофейна справа, як розділ мисливствознавства.

Історія виникнення та розвитку трофейної справи.

Цілі, задачі і напрямки трофейної справи.

Тема 2. Поняття «мисливський трофей» та «трофейне полювання». Класифікація мисливських трофеїв.

Самостійне вивчення.

Особливості трофейного полювання в Україні та в світі.

Тема 3. Експертиза мисливських трофеїв

Загальні правила та критерії оцінки мисливських трофеїв.

Правила проведення виставок мисливських трофеїв. Нагороди.

Тема 4. Мисливські тварини, що включені в трофейну класифікацію.

Оцінка рогів лося, оцінка рогів оленя благородного (європейського),

оцінка рогів оленя плямистого, оцінка рогів лані, оцінка рогів козулі європейської, оцінка рогів муфлона. Оцінка іклів кабана.

Самостійне вивчення.

Особливості біології вовка і його значення як об'єкта трофейного полювання.

Оцінка шкур вовка.

Мисливські трофеї як індикатор стану популяції мисливських тварин

Тема 5. Вольєрне розведення та утримання трофейних мисливських тварин. Селекційний відстріл.

Основні вимоги до вольєрних господарств. Правила та мета селекційного відстрілу.

Самостійне вивчення:

Технологія відлову мисливських тварин.

Тема 6. Поняття таксидермії та історія її розвитку.

Поява професійних таксидермістів.

Підйом природничих музеїв у Європі та США.

Самостійне вивчення:

Вдосконалення манекенів та художньо-анатомічних підходів.

Використання синтетичних матеріалів, пінополіуретану та скловолокна.

Розвиток екологічних і навчальних експозицій.

Поява законів, що регулюють збирання тварин та етичні аспекти.

Тема 7. Методи добування тварин для зоологічних експонатів.

Підхід (скрад)

Полювання з засідки

Підхід на реву / гону

Колективне полювання

Тема 8. Анатомія ссавців та птахів для таксидермії

Самостійне вивчення:

Фізіологія, Етологія (поведінка), морфологія тварин.

Тема 9. Методи виготовлення таксидермічних експонатів птахів.

Самостійне вивчення:

Виготовлення штучних очей, зубів, щелеп, гіпсових і воскових гребнів.

Тема 10. Методи виготовлення таксидермічних експонатів ссавців.

Самостійне вивчення:

Технологія обробки таксидермічного матеріалу на місці здобичі. Особливості транспортування різноманітних видів трофейної сировини.

Тема 11. Методи виготовлення експонатів плазунів (рептилій), земноводних (амфібій) та риб.

Тема 12. Виготовлення та оформлення мисливських трофеїв.

Самостійне вивчення:

Наукова обробка таксидермічного матеріалу. Методики взяття промірів тварин.

Тема 13. Вичінка шкір та їх консервація.

Види та технологія консервування(прісно – суха,мокро – солонна,кислотна)

Тема 14. Обладнання та оснащення для таксидермічних робіт.Особливості роботи з хімічними препаратами.

Методи догляду за опудалами. Протравлення експонатів. Музейна справа.

Самостійне вивчення:

Препарати для боротьби із шкідливими комахами.Техніка безпеки.

Тема 15. Монтаж та естетичне оформлення мисливських трофеїв.

Контрольна робо

Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання виконується студентами у вигляді презентації. Презентація має містити не менше 15–20 слайдів. До презентації додається пояснювальна записка формату А4, в якій є вступ, основна та заключна частини, також додається перелік електронних ресурсів, з використанням яких було зроблено презентацію. Розкриття питання оцінюється максимально в 5 балів (шкала наведена вище). Кількість слайдів, якість тексту та ілюстрацій, новизна, логічність викладення матеріалу оцінюється максимально в 5 балів. Максимальна кількість

балів, яку отримує студент за оформлення пояснювальної записки також становить 5 балів, при цьому враховуються кількість сторінок, наявність структурних частин (вступ, основна, узагальнення), наявність переліку електронних ресурсів, логічність викладення матеріалу. Захист відбувається в усній формі (максимально 5 балів).

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Для засвоєння знань і навичок з дисципліни «Трофейна справа» використовуються такі методи навчання:

- словесні (пояснення, бесіда, лекція, дискусійне обговорення проблемних питань);
- наочні (слайдові презентації у програмі Microsoft Office PowerPoint, науково-популярні фільми, роздатковий матеріал);
- практичні (пробні та тренувальні вправи, завдання (усні, практичні, графічні, технічні).

ФОРМИ КОНТРОЛЮ:

– поточний (експрес-контроль): - на заняттях проводиться усне опитування декількох студентів для з'ясування ступеня засвоєння і закріплення матеріалу лекційних занять і під час самостійного опрацювання літератури по завданню викладача,

перевірка ведення конспектів лекцій,

- перевірка виконання завдань для самостійного опрацювання

– рубіжний (контрольна робота);

– підсумковий (диференційний залік, тестування).

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні та контрольні роботи.

Підсумковий контроль проводиться у формі комп'ютерного тестування.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам у журнал академічної групи та електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності студентів здійснюється у формі диференційного заліку.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінка на лекційному занятті виставляється за активність студента під час дискусії, якість конспекту, командні проекти, зроблені доповіді, презентації, реферати.

Під час підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою – «2», «3», «4», «5».

«Відмінно» Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.

«Добре» Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75 % завдань. Водночас здобувач вищої освіти виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.

«Задовільно» Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти не виявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо певно орієнтується у навчальному матеріалі.

«Незадовільно» Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що студент не оволодів програмним матеріалом.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Бондаренко В. Д., Делеган І. В., Мазепа В. Г., Рудишин М. П. Мисливські трофеї. — Київ: ІЗМН, 1996. — 104 с.
2. Мисливсько-господарське законодавство України: Посібник до практичних занять для студентів спеціальності «Мисливське господарство», «Лісове господарство» / Відповід. за випуск В. В. Павлюк // Бондаренко В. Д., Дейнека А. М., Бурмас В. Р., Хоецький П. Б., Ходзінський В.П. – Львов: СПОЛОМ, 2005. – 336 с.

3. Раціональне ведення мисливського господарства / [Рудишин М.П., Мурский Г.М., Татаринів К.А. та ін.] - Львів : Каменярь, 1987. - 181 с.
4. Методичні рекомендації та підручники кафедр біології й зоології провідних університетів України.
5. Книга: “Таксидермія: теорія та практика”, автор: Іваненко А.
6. Петров С. “Основи музейної підготовки тварин”
7. Журнал “Музейна справа та природознавство”

Інформаційні джерела:

1. Інтернет-ресурси (для ознайомлення та підготовки):
2. Таксидермія — статті та відеоуроки на YouTube (професійні канали таксидермістів)
Сайти та форуми таксидермістів, наприклад: Taxidermy.net
3. <http://www.nbuv.gov.ua/> — Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського
4. <http://www.nbuv.gov.ua/eb/ep.html> — Електронний фонд наукових публікацій
5. <http://www.kmu.gov.ua> — Урядовий портал
6. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws> — Законодавство України
7. <http://www.ecoline.ru/books/> — Електронна екологічна бібліотека
8. <http://hunts.in.ua/index.html> — Полювання та природа
9. <http://www.vupor.com/> — Всеукраїнський портал полювання и рибальства
10. <http://www.huntingukraine.com/> — Hunting Ukraine
11. <http://dklg.kmu.gov.ua> — Державне агентство лісових ресурсів України